

Rapportage Beheerplatform Waterdunen

Introductie

Bij de afronding van het Groot Project Waterdunen en de overgang naar de beheerfase (zaaknummer 104061), heeft gedeputeerde Vael aan de Commissie Ruimte toegezegd om het beheerplatform Waterdunen te vragen of zij halfjaarlijks of jaarlijks een bericht kunnen sturen aan Provinciale Staten over de ontwikkelingen in Waterdunen. Met name de sociaal-economische ontwikkelingen van de regio ten gevolge van het project hadden de aandacht, waaronder de ontwikkeling van het recreatiepark Molecaten, en de monitoring van de getijdenduiker voor het waterbeheer.

Met deze rapportage wordt voldaan aan deze afspraak. De rapportage is opgesteld door het Beheerplatform Waterdunen, waarin vertegenwoordigd de gemeente Sluis, Molecaten, waterschap Scheldestromen, Stichting Het Zeeuwse Landschap en de Provincie Zeeland.

Sociaal-economische impuls

Een van de doelen van Waterdunen was een impuls geven aan de lokale economie. Allereerst was het doel om tijdens de realisatieperiode hiervan lokale bedrijven te laten profiteren. Daarnaast was het doel om tijdens de exploitatie ook de lokale middenstand te laten meeliften op de toenemende bezoekersaantallen en dat Waterdunen daarmee de bestaande economie verder versterkt. Tot dusver lijkt dit volgens de gemeente allebei positief uitpakkt. Er zijn veel lokale ondernemers die inspelen op de kansen die Waterdunen biedt en de gemeente ziet, dat de gasten van Waterdunen ook naar de omliggende kernen gaan en daar uitgaven doen. Verder ziet de gemeente dat Waterdunen een toevoeging is aan het bestaande toeristische product: een nieuwe manier van recreëren, een natuurgebied waar zowel toeristen als eigen inwoners van profiteren en dat men steeds beter weet te vinden.

Ook de natuurbeheerder, Stichting Het Zeeuwse Landschap, ziet een positieve economische impuls. Bedrijven die werkgelegenheid vinden in het beheer en onderhoud zijn divers: hoveniers- en loonbedrijven (maaiwerk), schoonmaakbedrijven (schoonmaak en glasbewassing kustlabgebouw, reinigen plankieren en schoepenradaren) en aannemers (onderhoud gebouwen, schilderwerk, wandelpaden, bebording). Ook agrariërs voeren activiteiten uit, zoals de teelt van gerst in het kader van het Kustlab en begrazing met vee door liberale pachtcontracten.

Het gebied Waterdunen blijkt ook sociaal van betekenis. De natuurbeheerder ervaart dat het gebied steeds meer wordt bezocht door wandelaars en hardlopers uit de omgeving, gasten van het recreatiepark Molecaten en vogelliefhebbers. Ook mensen met een lichamelijke handicap zijn welkom. Meermalen heeft Het Zeeuwse Landschap hen schriftelijk toestemming gegeven om het gebied te bezoeken met een duo-fiets of step (onder voorwaarde van het dragen van een opvallend hesje en melden bij de beheerder). Nederlandse en Vlaamse vogelaars komen talrijk naar Waterdunen, zeker toen een visarend tijdelijk in het gebied verbleef. Tot slot mag het sociale belang van vrijwilligers niet onvermeld blijven. Gidsen en gastvrouwen en -heren (veelal ouderen) helpen de beheerder en zijn mede het visitekaartje van het gebied.

Met de BGTS Landschapspark Zwinstreek, in 2024 opgericht door Vlaanderen en Zeeland, wordt beoogd een aanvullende landschappelijke en economische impuls te geven aan de regio. Daartoe is 1 mln. euro beschikbaar gesteld. Hoewel de regio van het Landschapspark diverse kansen en mogelijkheden biedt, zijn er momenteel nog geen concrete projecten vastgesteld die in aanmerking komen. Bestuurlijk is toegezegd om begin 2027 een evaluatie te verzorgen over de inzet van het genoemde budget.

Molecaten Park Waterdunen

Het afgelopen jaar heeft Molecaten Park Waterdunen een uitstekend verhuurseizoen achter de rug. Zowel het voorjaar als de zomer en het najaar kenden hoge bezettingsgraden, met name dankzij de sterke positionering van het park in het hogere segment van de kustrecreatie. De gasttevredenheid (gastenwaardering > 9) en herhaalboekingen onderstrepen dat de combinatie van natuur, rust en kwaliteit goed aansluit bij de hedendaagse vraag in de markt.

Projectmatig krijgt Waterdunen steeds meer invulling. De ontwikkeling verloopt gefaseerd, waarbij elke fase zorgvuldig wordt afgestemd op marktvraag, exploitatie en ruimtelijke kwaliteit. De voorbereiding van de volgende fase wordt momenteel afgerond en zal naar verwachting in het voorjaar van 2026 in de verhuur worden genomen.

De resultaten bevestigen dat Waterdunen niet alleen bijdraagt aan de versterking van de Zeeuwse vrijetijdseconomie, maar ook een voorbeeld is van hoe recreatieve ontwikkeling en natuurbeleving in balans kunnen worden gebracht.

Waterbeheer getijdenduiker

Het afgelopen jaar is het waterschap erin geslaagd om het getijdenbeheer in Waterdunen naar wens te realiseren.

In de wintermaanden zien we waterstandspieken richting de afgesproken maximale waterstand van ca. NAP 0,75 m. Met deze hoge waterstanden wordt bereikt dat verruiging van de begroeiing wordt tegengegaan, zodat deze eilanden geschikt blijven als broedlocatie voor vogels. In de zomermaanden zijn de hoogste waterpeilen van ca. NAP 0,65 m gericht op het foerageren en broeden van vogels.

Het behalen van de lage waterstanden (tot NAP -0,75 m), dus het voldoende leegstromen van Waterdunen, blijft een uitdaging. De opgave voor het waterschap is om de software in de bediening van de getijdenduiker te optimaliseren.

Tot aan de zomer van 2025 zijn er nog aanvullende werkzaamheden uitgevoerd aan de getijdenduiker. De werkzaamheden zorgden ervoor dat de getijdenduiker automatisch kan werken conform het plan. De getijdenduiker is daarna opgeleverd en voldoet nu aan de eisen die eraan zijn gesteld.

Natuur

Waterdunen biedt een leefgebied voor veel flora en fauna en is bovendien nog in ontwikkeling. De getijdenkreeken krijgen steeds meer een natuurlijke vorm door erosie op de ene plaats en aangroei elders. In het vegetatiebeheer heeft de begrazing met runderen een belangrijke rol. De gewenste zilte pioniersoorten blijven in stand en ongewilde exoten (berenklauw) worden teruggedrongen.

Waterdunen is een hotspot voor vogels. In 2025 bleven de aantallen grote stern op de broedeilanden achter, maar hebben de kluten talloze jongen voortgebracht. De intentie is dit succes voort te zetten met beheermaatregelen. Ook onder de soorten die het in Zeeland moeilijk hebben zijn er die het in Waterdunen goed doen, waaronder veldleeuwerik, graszanger en patrijs.

Het Zeeuwse Landschap werkt aan het optimaliseren van het gebied voor de natuur en om de belevingswaarde te vergroten ('Welkom in Waterdunen'). Zo worden speelnatuur, kijkwanden en een extra zichtlocatie op de broedeilanden ontwikkeld, wordt een nest voor de visarend geplaatst, wordt het project 'dood doet leven' uitgevoerd en wordt een voedselbos gerealiseerd.

Grondwatermonitoring en verzilting omgeving

Uit langdurige monitoring van het grondwater (2010-2024) bleek dat er geen verzilting van de omgeving heeft plaatsgevonden als gevolg van Waterdunen. Na bespreking van de onderzoeksresultaten met belanghebbenden is het onderzoek in de loop van 2025 afgerond. Mede door zorgen van agrariërs gaat het grondwateronderzoek een nieuwe fase in, dat los staat van Waterdunen. Met gebiedsgericht onderzoek zal kennis worden opgedaan van de zoetwaterbeschikbaarheid nabij Groede. Zowel neerslag en verdamping als onttrekkingen door agrariërs zijn daarop van invloed.

■